Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

25.10.2022

Lausunto eduskunnan talousvaliokunnalle Kaakkois-Suomen ELY-keskukselta

## Lausunto koskien hallituksen esitystä uudeksi kaivoslaiksi

Uusi kaivoslaki lähtee siitä, että kunnilla ja kaupungeilla on paremmat mahdollisuudet vaikuttaa siihen, että tuleeko heidän alueelleen kaivoksia. Kaivostoiminnan edellytyksenä tulee jatkossa olemaan, että tavoiteltu maankäyttö ja toiminta on osoitettu yleis- ja/tai asemakaavassa. Käytännössä tämä tarkoittanee lähes aina uuden kaavan laatimista, koska harvassa kunnassa tai kaupungissa on valmiina kaava, jossa on varattu aluetta uudelle kaivostoiminnalle. Maaperän rikkauksista ja niiden mahdollisista kaupallisista arvoista ei yleensä ole ennakolta sellaista tietoa, että mahdollinen kaivostoiminta olisi perusteltua varata sitä varten sitovalla kaavavarauksella. Edellytys kaavoituksesta tulee parantamaan kunnan oikeuksia päättää alueensa maankäytöstä. Kaavoitus tulee parantamaan maankäyttöön liittyvää vuorovaikutusta ja osallisten oikeusturvaa.

Vaatimusta kuntakaavasta pidetään yleisesti ottaen hyvänä. Tavoiteltu kaivostoiminta voi aiheuttaa kuntarajat ylittäviä vaikutuksia tai kaivostoiminnalla voi olla valtakunnallisesti merkittäviä vaikutuksia infraverkostoihin. Toiminta voi olla vaikutuksiltaan niin merkittävää, että kuntakaavoitus ei riitä vaan toiminnan perustaksi asia tulee huomioida myös maakuntakaavassa. Erityisesti asia voi tulla kyseeseen silloin, kun tuleva toiminta edellyttää esimerkiksi uusien raideyhteyksien, merkittävien tieyhteyksien tai suurien energiansiirtolinjojen rakentamista. Kaivoslaissa olisi perusteltua ottaa huomioon mahdollinen maakuntakaavan tarve.

46 §:n sisältöön on malminetsintäluvasta ja kullanhuuhdontaluvan myöntämisen esteen osalta nostettu, että ”malminetsintälupaa ja kullanhuuhdontalupaa ei saisi myöntää alueelle, jonka osalta kunta vastustaa luvan myöntämistä kaavoituksesta johtuvasta tai muusta alueiden käyttöön liittyvästä painavasta syystä, jollei tärkeä yleinen etu edellytä luvan myöntämistä”. HE:n mukaan painavana syynä pidetään lähinnä vireillä olevaa kaavoitusta, jossa alueelle on suunniteltu käyttötarkoitus, jota malminetsintä tai kullanhuuhdonta vaikeuttaisi. Tämä on ELY-keskuksessa asiasta keskusteltaessa aiheuttanut mielikuvan, että hyvin kierrellen ja rajoitetusti katsotaan olevan ”painava syy”, joka voidaan purkaa yleiseen etuun vedoten.

Lakimies Terhi Raikas